

ای.تی، خاطره‌انگیزترین فیلم علمی-تخیلی تاریخ

ای.تی، شاهکار مسلم استیون اسپیلبرگ شاید در مقایسه با شاخص‌ترین آثار علمی تخیلی جزئیات علمی و آینده‌نگرانه‌ای فراوانی نداشته باشد، اما توانسته خاطره‌ای خوش از این ژانر در ذهن علاقمندان سینما برجای بگذارد.

نوروز 92 با برترین‌های سای فای

ای.تی، خاطره‌انگیزترین فیلم علمی-تخیلی تاریخ

ای.تی، شاهکار مسلم استیون اسپیلبرگ شاید در مقایسه با شاخص‌ترین آثار علمی تخیلی جزئیات علمی و آینده‌نگرانه‌ای فراوانی نداشته باشد، اما توانسته خاطره‌ای خوش از این ژانر در ذهن علاقمندان سینما برجای بگذارد.

ای.تی (مخفف عبارت فرازمینی) شاهکار فراموش نشدنی استیون اسپیلبرگ و یکی از خاطره‌انگیزترین و پرطرفدارترین فیلم‌های علمی-تخیلی تاریخ است. این فیلم نه تنها با استقبال شگفت‌انگیز مخاطبان مواجه شد که برای یکی از معدود موارد تاریخ سینما، منتقدان را با مخاطبان عام همصدا کرد و همه تقریباً یک صدا به تحسین فیلم پرداختند. فیلم در سال 1361/1982 برنده جایزه گولدن گلاب شد و در همان سال نامزد جایزه اسکار بهترین فیلم شد. هرچند در آن سال این فیلم گاندی بود که اسکار بهترین فیلم سال را از آن خود کرد، اما کارگردان گاندی درباره این جایزه گفت ای.تی شایسته‌ترین فیلم برای بهترین فیلم سال بود. جادوی این فیلم بیش از 30 سال که از ساخته شدن آن می‌گذرد هنوز ادامه دارد و نسخه‌های دیجیتالی و بازسازی شده آن کماکان در رده فیلم‌های پرفروش قرار دارند.

خلاصه داستان

برای مدت‌های طولانی تمدنی بیگانه سیاره ما را زیر نظر دارد. آنها صرفاً به تحقیقات علمی مشغولند و دخالتی در امور انسانی نمی‌کنند، ولی به طور جدی نگران و علاقمند محیط زیست سیاره ما هستند. در یکی از سفرهای گشت‌زنی، یکی از دانشمندان زیست‌شناس این سفینه فضایی بیشتر از محدوده تعیین شده برای بررسی محیط دور می‌شود و زمانی که سفینه متوجه می‌شود افراد زمینی متوجه حضور آنها شده‌اند، مجبور می‌شود به سرعت زمین را ترک کند و بدین ترتیب، دانشمند فرازمینی از سفینه جا می‌ماند. او تنها از خانه خود جدا افتاده و به دنبال پناهگاهی امن به پارکینگ یک منزل مسکونی پناه می‌برد، جایی که الیوت به همراه خواهر، برادر و مادرش زندگی می‌کند. مادر خانواده از همسرش جدا شده و باید به تنهایی بزرگ کردن بچه‌ها را بر عهده بگیرد. در این شرایط الیوت با موجود فرازمینی یا E.T (ای. تی مخفف عبارت اکستراترستریال (Extra Terrestrial) به معنی فرازمینی است) آشنا می‌شود و بین آنها رابطه‌ای عاطفی شکل می‌گیرد. در نهایت ای.تی با کمک ابزارهای ساده با سیاره مادری تماس می‌گیرد. در این بین ماموران دولتی او را پیدا کرده و مورد آزمایش قرار می‌دهند، در حالی که ارتباطی روحی میان او و الیوت شکل گرفته است...

ای.تی. یکی از محبوب‌ترین فیلم‌های علمی-تخیلی با محوریت موجودات فضایی است. در این فیلم از موجودات فضایی و بیگانه‌های فرازمینی چهره‌ای مهربان و انسانی به نمایش گذاشته می‌شود. اگرچه فیلم از نظر سینمایی بسیار ارزشمند و از نظر جلوه‌های ویژه به کار رفته نیز در زمان خود و در تناسب با داستان چشمگیر است اما بیش از آن که به جزئیات علمی و فنی تماس با فرازمینی‌ها بپردازد، حضور موجود فرازمینی را بهانه‌ای برای روایت داستان و نمایش روابط اجتماعی و عاطفی میان انسان‌ها قرار داده است.

فرازمینی‌ها، دوست یا دشمن؟

اما این فیلم در واقع یکی از نقاط اوج و چشمگیرترین آثار مربوط به نوع خاصی از دیدگاه درباره ملاقات با فرازمینی‌ها به شمار می‌رود. آینده‌نگارها و نویسندگان علمی-تخیلی سال‌های طولانی است که درباره کیفیت و نحوه مواجهه ما با موجودات فرازمینی گمانه‌زنی می‌کنند. در این بین دو نوع مواجهه با موجودات فرازمینی هوشمندتر یا پیشرفته‌تر از ما مورد توجه جدی‌تر قرار گرفته و هرکدام از آنها بستر داستان‌ها و روایت‌های علمی-تخیلی ویژه‌ای بوده‌اند و بحث درباره آنها هم‌اکنون نیز در میان متخصصان جریان دارد. اگر روزی ما با موجودات هوشمند فرازمینی که از ما پیشرفته بودند برخورد کردیم، اگر یک روز بیدار شدیم و دیدیم سفیران تمدنی دیگر به ملاقات ما آمده‌اند و یا متوجه حضور آنها در اطراف خود شدیم، این مواجهه چگونه رخ خواهد داد؟ گروهی برای تجسم شرایط و ویژگی‌های چنین برخوردی به تنها مواردی که ما به آن دسترسی داریم مراجعه می‌کنند. مواردی در تاریخ

تمدن ما زمینیان که حوزه‌های تمدن پیشرفته‌تر و توسعه‌یافته‌تر با تمدن‌های ابتدایی‌تر مواجه شده‌اند. در اکثر موارد چنین مواجهه‌ای برای حوزه ضعیف‌تر و کمتر توسعه‌یافته ویرانگر بوده است. نمونه آشنای چنین برخوردی را می‌توان در فتح قاره آمریکا توسط اروپایی‌ها دید. نوع برخوردی که با بومیان این مناطق صورت گرفت می‌تواند تخمینی از نوع مواجهه احتمالی ما با تمدنی بدهد که به مراتب از ما پیشرفته‌تر است. ما برای آنها نه تنها به شدت عقب‌مانده‌تر و تکامل‌نیافته‌تر به شمار می‌رویم که حتی از نژاد آنها نیستیم (توجه کنید که در این سناریو آنها هستند که به ملاقات ما آمده‌اند و در نتیجه از نظر فنی توانایی سفرهای میان‌ستاره‌ای را دارند و برای این کار، باید به گونه شگفتی پیشرفته‌تر از ما باشند). برای آنها ما بیشتر یک نمونه ابتدایی از گونه‌ای دیگر به شمار می‌رویم که ارزش چندانی نداریم و تنها ممکن است کنجکاوی آنها را برانگیخته باشیم، و در بهترین حالت، این منابع سیاره ماست که توجه آنها را جلب کرده است. این دیدگاه را برخی از چهره‌های سرشناس علمی نیز مطرح کرده‌اند از جمله استیفن هاوکینگ و معتقدند چنین مواجهه‌ای به فاجعه‌ای برای تمدن ضعیف‌تر و عقب‌مانده‌تر منجر خواهد شد. زمانی که این دیدگاه به داستان‌ها و فیلم‌های علمی‌تخیلی می‌رسد، خود را در قالب بیگانه‌ها و موجودات فضایی مهاجم، بی‌رحم و ترسناک نشان می‌دهد.

از سوی دیگر نظریه دیگری نیز درباره این نوع مواجهه با موجودات فضایی وجود دارد. این نوع نگاه به موجودات فضایی پیشرفته و توسعه‌یافته‌تر از ما به چشم موجوداتی نگاه می‌کند که به دلیل توسعه و رشد فوق‌العاده خود توانسته‌اند ناپایداری‌های روانی و شخصیتی و برتری‌طلبی‌های نژادی و سیاسی و اقتصادی را پشت سر بگذارند و در سایه دانش و بینش عمیق و فناوری توسعه یافته خود به مرزهای اخلاقی بی‌قیدوشرطی برسند که بر مبنای آن با موجودات کمتر توسعه‌یافته و ضعیف‌تر برخوردی از سر دلسوزی، خیرخواهی و مهربانی و نگرانی‌کننده است.

و زمانی که نوبت به چنین نوع نگاهی می‌رسد، فیلم‌ای.تی.بی. یکی از شاخص‌ترین‌های این ژانر بدل می‌شود؛ فیلمی که در آن بیگانه‌ها تنها ناظرند، قصد دخالت و یا تهدید و استفاده از زور با وجود دارا بودن پتانسیلش را ندارند و این برخورد ما انسان‌ها با این بیگانگان است که تندخوانه و شیرانه است. شاید اوج این روایت را به طور نمادین در فیلم در ارتباط ای.تی.بی با لیوت و در آن سو با یک گیاه می‌بینیم.

ای.تی.بی. شاید فاقد بسیاری از جنبه‌های جزئی‌نگرانه و ریزه‌کاری‌های علمی در روایت خود باشد ولی یکی از خاطره‌انگیزترین و دلنشین‌ترین فیلم‌های علمی-تخیلی است که دیدن آن نه تنها علاقه‌مندان علمی-تخیلی که هر علاقه‌مند به سینمایی را به وجد می‌آورد.